فصلنامه تحقیقات جدید در علوم انسانی
Human Sciences Research Journal
دوره جدید، شماره ۲۶، بهار ۱۳۹۹، صص ۱۷۵-۱۶۱ New Period, No 26, 2020, P 161-175
شماره شاپا (۲۴۷۶-۷۰۱۸) ISSN (2476-7018)

بررسی رابطه بین طرحواره های ناسازگار اولیه و تیپ شخصیتی و پیش بینی انتظار از ازدواج

فرح ناز حیدری[۱]. کریم افشاری نیا[۲*]
۱. گروه روانشناسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران
۲. گروه روانشناسی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران*

چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی انتظار از ازدواج بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تیپ شخصی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی کرمانشاه در سال ۱۳۹۵ صورت گرفت. جامعه آماری در این پژوهش کلیه دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه در سال ۹۶ – ۱۳۹۵ می‌باشند. از شیوه نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای برای انتخاب نمونه‌ی پژوهش استفاده گردید و حجم نمونه برابر با ۱۰۰ نفر می‌باشد و روش نمونه‌گیری نیز از نوع تصادفی خوشه‌ای می‌باشد. ابزار پژوهش حاضر ۳ پرسشنامه انتظار از ازدواج سنجش صفات پنج گانه شخصیتی و طرحواره ناسازگاری اولیه یانگ می باشد. داده‌های بدست آمده با نرم افزار spss نسخه ۲۱ تحلیل گردیدند. نتایج بدست آمده نشان داد که بین تمام حوزه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه با انتظار از ازدواج رابطه منفی و معنادار وجود دارد بدین معنی که دانشجویانی که طرحواره‌های ناسازگار اولیه بیشتری از آنها درگیر است. انتظارات واقع بینانه کمتر و انتظارات بدبینانه بیشتری از ازدواج دارند اما بیشترین میزان همبستگی مربوط به حوزه بریدگی و طرد می باشد. همچنین بین ویژگی‌های شخصی و انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد. بدین معنی که بین انعطاف‌پذیری، وظیفه‌شناسی، برون‌گرایی و دلپذیر بودن با انتظار از ازدواج رابطه مثبت و بین نوروزگرایی با انتظار از ازدواج رابطه منفی وجود دارد. همچنین نتایج بدست آمده حاکی از این است که طرحواره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصی توانستند انتظار از ازدواج را پیش‌بینی کنند.

واژه‌های کلیدی: انتظار از ازدواج، تیپ‌های شخصیتی، طرحواره‌های ناسازگار اولیه.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

مقدمه

زندگی انسان از مراحل و چرخه‌های متفاوتی تشکیل شده است که یکی از پیچیده‌ترین و دشوارترین مراحل آن ازدواج و تشکیل خانواده است. ازدواج رابطه‌ای انسانی، پیچیده، ظریف و پویاست که دارای ویژگی‌های خاصی است (بنکدار، ۱۳۸۸). خانواده از جایگاه مهمی برخوردار است و ناسازگاری‌های درون خانواده سبب می‌شود روابط اعضا از هم بگسلد. یکی از جوانب بسیار مهم در ازدواج، میزان رضایتی است که زوجین تجربه می‌کنند. رضایت زناشویی وضعیتی است که در آن زن و شوهر در بیشتر مواقع احساس ناشی از خوشبختی و رضایت از ازدواج و رضایت از همدیگر دارند (کارنیو برادبوری[1] ۱۹۹۵)

با توجه به اهمیت رضایت زناشویی در استحکام و دوام خانواده از نیمه دوم قرن بیستم پژوهشگران به بررسی عواملی پرداختند که در رضایت زناشویی موثر است (اور تینکالو ونستینگن[2] ۲۰۰۶). باتوجه به اهمیت خانواده و رضایت زناشویی تعداد معدودی از پژوهش‌ها به بررسی ارتباط میان رضایت زناشویی و صفات شخصیتی پرداخته‌اند (جنکینز[3] ۲۰۰۹).

شخصیت بصورت مستقیم و به عنوان عاملی اثرگذار بر فرایند ارتباطی زوج‌ها اثر می‌گذارد و بالطبع رضایت زناشویی زوج‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد (کالین، هادسن و هاست[4] ۲۰۰۰). یکی از عوامل شناختی که نیازمند توجه در این زمینه می باشد، حوزه طرحواره‌ها هستند (دوزویس[5] و همکاران، ۲۰۰۹) که عمدتا در کودکی و بر اساس واقعیت یا تجربه شکل می‌گیرند و در طول زندگی ثابت و پا برجا هستند این سازه اساس ساخت‌های شناختی فرد را تشکیل می‌دهد و به عنوان واسطه، پاسخ‌های رفتاری افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهند (مالت بای[6] ۲۰۰، تیم، ۲۰۱۰).

طرحواره‌ها به دلیل ارضا نشدن نیازهای هیجانی اساسی دوران کودکی به وجود می‌آیند، تاکنون هجده طرحواره ناسازگار اولیه در پنج حوزه شناسایی شده است. دو عملکرد اصلی طرحواره‌ها عبارتند از:

تداوم طرحواره و بهبود طرحواره. در واقع تداوم طرحواره به تمامی کارهایی اشاره دارد که فرد با انجام آنها باعث می‌شود که طرحواره‌های ناسازگار اولیه‌اش همچنان استمرار یابند. فرض پذیرفته شده در مدل طرحواره این است که افراد به طور ناهشیار به سمت وقایعی کشیده می‌شوند که باعث راه‌اندازی طرحواره‌های ناسازگار اولیه‌شان می‌شود و موقعیت‌ها و روابطی را برمی‌گزینند که طرحواره‌ها را تداوم می‌بخشند. تمایل به جلب شدن به سمت وقایعی که به طور بالقوه ناگوارند، شبیه به مفهوم فرویدی "اجبار

1- Karney & Bradbury
2- Ortathinkal&Vanesteenwegen
3- Jenkins
4- Cauglin Huston & Houts
5- Dozois
6- Malthy

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

به تکرار" است. فرد از این جریان آگاه نیست و هیچ بینشی ندارد و به این ترتیب فرد طرحواره‌ی ناسازگار خود را باز آفرینی می‌کشند (یانگ، ۲۰۰۳).

این بازآفرینی‌ها به ویژه در حوزه بین فردی آشکار می‌شوند، یکی از دلایل مهم تداوم طرحواره‌ها و به تبع آن مشکلات افراد در انتخاب همسر است. در رویکرد طرحواره درمانی این مفروضه وجود دارد که افراد بر اساس طرحواره‌هایشان دست به انتخاب همسر می‌زنند. به عبارتی مطرحواره‌ها باعث می‌شوند که افراد معیارهای خاصی برای انتخاب همسر در نظر بگیرند. به عبارتی شاید بتوان معیارهای انتخاب همسر را به دو دسته تقسیم کرد: یک دسته از این معیارها بسیار منطقی جلوه می‌کنند. ممکن است با شنیدن این معیارها از هوشمندی و آینده اندیشی فرد لذت ببرید. اما دسته‌ی دیگری از معیارها در سطح غیر هشیار عمل می کنند و ماحصل طرحواره‌ها به شمار می‌روند. این معیارها زمانی در فرآیند انتخاب نقش بازی می‌کنند که طرحواره فعال شده باشد (یانگ، ۲۰۰۳).

اهداف پژوهش:

اهداف اصلی

هدف اصلی پژوهش حاضر پیش‌بینی انتظار از ازدواج بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تیپ شخصیتی دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۹۶ است.

اهداف فرعی

ـ تعیین رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و انتظار از ازدواج

ـ تعیین رابطه بین تیپ شخصیتی با انتظار از ازدواج

ـ تعیین توان طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تیپ شخصیتی در پیش‌بینی انتظار از ازدواج

فرضیه‌های پژوهش

۱- بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد.

۲- بین تیپ شخصیتی با انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد.

۳- طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تیپ شخصیتی توان پیش‌بینی انتظار از ازدواج را دارد.

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های داخلی تاکنون از این مقیاس برای سنجش انتظار از ازدواج استفاده نکرده‌اند. به همین دلیل ترجمه و تطبیق این مقیاس حائز اهمیت است چرا که برای پژوهش‌های مختلف، مفعومی مشترک فراهم

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

می‌شود که به تعریف عملیاتی این متغیرها نیز کمک می‌کند. همچنین بررسی‌های تطبیقی با کشورها و گروه‌های فرهنگی گوناگون را امکان‌پذیر می‌سازد.

ـ عبد الله شفیع آبادی و همکاران (۱۳۹۲) پژوهشی را تحت عنوان «بررسی رابطه بین تیپ‌های شخصیت با طرحواره‌های ناسازگار اولیه» را انجام دادند. تیپ‌های شخصیتی، از دیرباز مورد توجه افراد قرار گرفته بود و تحقیقات زیادی را به دنبال داشت. در این پژوهش سعی شد به بررسی رابطه بین تیپ‌های شخصیتی مایرز بریگز با طرحواره‌های ناسازگار اولیه که توسط بانک مطرح شد پرداخته شود. در این رابطه ۱۵۰ پرستار از بیمارستان‌های وابسته به دانشگاه‌های علوم پزشکی انتخاب شدند، بدین صورت که ابتدا از میان بیمارستان‌های مختلف، دو بیمارستان انتخاب شد و سپس از میان پرستاران این بیمارستان‌ها افراد انتخاب شدند و پرسشنامه‌های مربوطه را تامل کردند. هدف از انجام این پژوهش تعیین رابطه بین تیپ‌های شخصی با پنج حوزه طرحواره بود که با توجه به این پنج فرضیه برای این پژوهش وجود داشت بدین صورت که هر یک از حوزه‌ها با با تیپ‌های مختلف مورد بررسی قرار گرفت. داده‌های بدست آمده مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفت و نتایج به دو صورت توصیفی و استنباطی ارائه شد و برای بررسی فرضیه‌ها از همبستگی و تحلیل رگرسیون همزمان استفاده شد. نتایج نشان داد که تیپ درونگرایی با حوزه بریدگی و طرد رابطه معنی‌داری وجود داشت. تیپ های برونگرایی، درونگرایی، متفکر، احساسی، داوری کننده و ملاحظه‌کننده با حوزه خودگردانی و عملکرد مختل رابطه معنی‌داری برقرار کرده‌اند. رابطه بین دو تیپ احساسی و ملاحظه کننده با حوزه محدودیت‌های مختل و دیگر جهت‌مندی طرحواره‌ها معنی‌دار شده است. تیپ‌های برون‌گرایی، شهودی، متفکر و ملاحظه‌کننده رابطه معنی‌داری با حوزه پنج طرحواره برقرار نموده اند.

ـ سهیلا امیر فیروزی و همکاران (۱۳۹۴) پژوهشی را با عنوان پیش‌بینی رضایت زناشویی بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه، تحریقات شناختن بین فردی و تیپ شخصین زوجین:

پژوهش حاضر، مطالعه‌ای توصیفی است که در چارچوب یک طرح همبستگی پیش بین انجام شده است. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های طرحواره‌های یانگ فرم کوتاه (SQ-SF)، مقیاس تحریفات شناختی بین فردی (ICDS)، پرسشنامه‌ی تیپ شخصیتی مایرز- بریگز فرم **G** و پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ فرم ۴۷ سوالی استفاده شده است. نتایج نشان می دهد که از بین ۱۵ طرحواره ناسازگار اولیه، پنج طرحواره بی‌اعتمادی/ بدرفتاری، آسیب‌پذیری نسبت به بیماری، اطاعت، بازداری هیجانی، معیارهای سرسختانه، از بین سه تحریف شناختی، انتظارات غیرواقع‌بینانه و از بین تیپ‌های شخمینی، برون‌گرایی، حس بودن و با ساختار بودن بهترین پیش‌بینی کننده‌های رضایت زناشویی هستند.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

روش پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا همبستگی می‌باشد چرا که به بررسی روابط بین متغیرها می‌پردازد.

متغیرهای پژوهش

متغیرهای پیش‌بین: طرحواره ناسازگاری اولیه یانگ، تیپ‌های شخصیتی

متغیر ملاک: انتظار از ازدواج جامعه آماری و نمونه آماری پژوهش

جامعه آماری در این پژوهش کلیه دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه در سال ۹۶-۱۳۹۵ می‌باشند. حجم نمونه برابر با ۱۰۰ نفر می‌باشد و روش نمونه‌گیری نیز از نوع خوشه ای می باشد.

ابزار گردآوری داده‌ها

در این تحقیق از ابزار اندازه‌گیری پرسشنامه[1]برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است که به این منظور از پرسشنامه‌های تیپ شخصی و طرحواره ناسازگاری اولیه یانگ استفاده شده است.

مقیاس انتظار از ازدواج (MES)

این پرسشنامه حاوی ۴۰ گزاره است. پاسخ‌دهندگان از مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از ۱، کاملا مخالفم تا ۵، کاملا موافقم استفاده می‌کنند، بنابراین حداقل نمره ۴۰ و حداکثر آن ۲۰۰ است. گزاره‌های ۳۵، ۳۰، ۲۸، ۱۸، ۲۳، ۴ و ۳۸ به طور معکوس نمره‌گذاری می‌شوند.

برای آماده‌سازی مقیاس انتظار از ازدواج در ابتدا این پرسشنامه به فارسی ترجمه شد. در ترجمه، از نظرات یک کارشناس ارشد زبان انگلیسی و تعدادی از دانشجویان که عضو جامع پژوهش بودند استفاده شد. سپس چند نفر از اعضاء هیئت علمی متخصص در مشاوره خانواده، روایی محتوایی و تطابق فرهنگی این مقیاس را تأیید کردند. برای بررسی اعتبار، هم از روش همسانی درونی و هم بازآزمایی استفاده شد. برای بررسی ثبات، از ۴۰ نفر از آزمودنی‌ها خواسته شد که پس از سه هفته مجددا به پرسشنامه پاسخ دهند. همچنین به منظور بررسی روایی سازه، همراه با مقیاس انتظار از ازدواج، مقیاس نگرش نسبت به ازدواج[2] اجرا شد.

1- Questionnaire
2- Marital Attitude Scale. MAS

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

اعتبار و روایی آزمون

به طور کلی نمرات پایین تر نشان دهنده انتظارات بدبینانه از ازدواج، و نمرات بالاتر نشان‌دهنده انتظار ایده آل‌گرایانه از ازدواج است. نمراتی که در حد وسط هستند، انتظارات واقع‌گرایانه را نشان می‌دهند. همچنین نمرات بالا در خرده مقیاس‌های انتظار ایده‌آل‌گرایانه و واقع‌گرایانه نشان‌دهنده انتظارات ایده‌آل‌گرایانه و واقع‌گرایانه‌تر است در حالی که در خرده مقیاس انتظار بدبینانه نمرات پایین‌تر نشان‌دهنده انتظارات بدبینانه‌تر است. پاسخگویی به آن حدود ۱۰ دقیقه زمان می‌برد. جونز و نلسون[1]برای کل مقیاس، آلفای کرونباخ ۸۰/۰ – ۷۹/۰، و دیلون[2]ضریب ۸۰/۰ را گزارش کردند. همچنین آنها رابطه مثبت معناداری را بین نمرات مقیاس رومانتیک‌گرایی دین[3]و مقیاس نگرش عشق[4]به عنوان شواهدی بر روایی همگرای این پرسشنامه نشان دادند.

پرسشنامه طرحواره ناسازگاری اولیه یانگ

در سال ۱۹۹۹ بیان داشت که طرح واره های ناسازگار اولیه نتیجه تجارب بین فردی منفی در طول نخستین سال‌های زندگی در درون و بیرون خانواده است. این باورهای اولیه اساسا ارزیابی فرد از جهان، دیگران و روابط با دیگران را مشخص می‌کنند. باورهای ناسازگار اولیه، عمیق‌ترین سطح شناخت مستند و موضوعات ثابت و دراز مدتی اند که در دوران کودکی به وجود می‌آیند، به زندگی بزرگسالی راه می‌یابند و تا حد زیادی ناکار آمدند. این طرحواره‌ها، اطلاعات مربوط به رابطه بین فرد و محیط را تحریف و افکار خودکار منفی را فعال می‌کنند و در نهایت نگرش‌ها و پردازش شناخت نابهنجار را در پی دارند. پرسشنامه طرحواره یانگ توسط بانک در سال ۱۹۸۸ برای اندازه‌گیری ۱۵ طرحواره ساخته شده است. این مقیاس شامل ۷۵ ماده است که در طیف لیکرت ۶ درجه‌ای (کاملا غلط تا کاملا درست) پاسخ داده می‌شود.

یافته‌های مربوط به فرضیه (شماره ۱):

۱) بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد.

برای بررسی رابطه طرحواره‌های ناسازگار اولیه با انتظار از ازدواج، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

1- Jones GD. Nelson ES
2- Dillon HN
3- Dean Romanticism Scale
4- Love Attitude Scale

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

جدول ۱: ضرایب همبستگی پیرسون بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و انتظار از ازدواج

	متغیرها	انتظار از ازدواج		
		سطح معناداری	مقدار r	تعداد
طرحواره‌های ناسازگار اولیه	بریدگی و طرد	۰/۰۱	-۰/۵۵**	۱۰۰
	خودگردانی و عملکرد مختل	۰/۰۵	-۰/۲۱*	۱۰۰
	دیگر جهت مندی	۰/۰۲	-۰/۲۴*	۱۰۰
	گوش به زنگی و بازداری	۰/۰۴	-۰/۳۲*	۱۰۰
	محدودیت مختل	۰/۰۵	-۰/۲۹*	۱۰۰

*P≤0/05
**P≤0/01

نتایج حاصل از تحلیل همبستگی نشان می‌دهد که بین تمام حوزه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه با انتظار از ازدواج رابطه منفی و معنادار وجود دارد بدین معنی که دانشجویانی که طرحواره‌های ناسازگار اولیه بیشتری دارند، انتظارات واقع‌بینانه‌تر و انتظارات بدبینانه بیشتری از ازدواج دارند اما بیشترین میزان همبستگی مربوط به حوزه بریدگی و طرد می‌باشد.

یافته‌های مربوط به فرضیه (شماره ۲):

۲) بین تیپ‌های شخصیتی با انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد.

برای بررسی رابطه تیپ‌های شخصیتی با انتظار از ازدواج از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

جدول ۲: ضرایب همبستگی پیرسون بین تیپ‌های شخصیتی و انتظار از ازدواج

متغیرها		انتظار از ازدواج		
		سطح معناداری	مقدار r	تعداد
تیپ‌های شخصیتی	انعطاف‌پذیری	۰/۰۲	۰/۳۱*	۱۰۰
	وظیفه‌شناسی	۰/۰۵	۰/۲۲*	۱۰۰
	برون‌گرایی	۰/۰۲	۰/۲۴*	۱۰۰
	دلپذیربودن (سازگاری)	۰/۰۴	۰/۳۶*	۱۰۰
	نوروزگرایی	۰/۰۵	-۰/۲۹*	۱۰۰

*P≤0/05
**P≤0/01

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

نتایج حاصل از تحلیل همبستگی نشان می‌دهد که بین انعطاف‌پذیری (۰/۳۱)، وظیفه‌شناسی (۰/۲۲)، برون‌گرایی (۰/۲۴) و دلپذیر بودن (۰/۳۶) با انتظار از زدواج رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین نوروزگرایی با انتظار از ازدواج رابطه منفی و معنادار وجود دارد.

یافته‌های مربوط به فرضیه (شماره ۳):

۳) طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تیپ‌های شخصیتی توان پیش‌بینی انتظار از ازدواج را دارند.

جدول ۳: تحلیل واریانس مربوط به رگرسیون طرحواره‌های ناسازگار اولیه و انتظار از ازدواج

منبع واریانس	مجموع مجذورات	Df	میانگین مجذورات	F	سطح معنادار	R	R^2	SE
رگرسیون	۱۲۰۷/۲۱۸	۱	۱۲۰۷/۲۱۸	۶/۷۵۴	۰/۰۲	-۰/۴۵	۰/۲۰	۶/۸۱
باقیمانده	۲۱۶۰۵	۹۸	۲۲۰/۴۶۲					
کل	۲۲۸۱۲/۵۱۰	۹۹						

براساس این نتایج میزان F مشاهده شده (۶/۷۵۴) در سطح ($P\leq0/05$) معنادار است و ۲۰٪ واریانس مربوط به انتظار از ازدواج به وسیله طرحواره‌های ناسازگار اولیه تبیین می‌شود($R2=0/20$)

جدول ٤: تحلیل واریانس مربوط به تیپ‌های شخصیتی و انتظار از ازدواج

منبع واریانس	مجموع مجذورات	Df	میانگین مجذورات	F	سطح معنادار	R	R^2	SE
رگرسیون	۲۶۱/۸۷۵	۱	۲۶۱/۸۷۵	۳/۸۳۱	۰/۰۴	۰/۳۵	۰/۱۲	۶/۷۷
باقیمانده	۲۲۵۵۰/۶۳۵	۹۸	۲۳۰/۱۰۹					
کل	۲۲۸۱۲/۵۱۰	۹۹						

براساس این نتایج میزان F مشاهده شده (۳/۸۳۱) در سطح ($P\leq0/05$) معنادار است و ۱۲٪ واریانس مربوط به انتظار از ازدواج به وسیله تیپ‌های شخصی تبیین می شود ($R2=0/12$).

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

جدول ۵: جدول ضرایب رگرسیون انتظار از ازدواج با توجه به تیپ‌های شخصیتی

متغیرها	B	β	آماره t	معناداری
مقدار ثابت	۱۲۰/۷۸۵		۷/۰۵۳	۰/۰۰۰
انعطاف‌پذیری	۱/۱۹۸	۰/۲۳۰	۱/۷۵۸	۰/۰۲
وظیفه‌شناسی	۲/۷۲۹	۰/۲۴۲	۲/۳۲۱	۰/۰۱
برون‌گرایی	۱/۲۱۵	۰/۱۲۰	۱/۲۵۸	۰/۰۲
دلپذیربودن (سازگاری)	۳/۷۲۹	۰/۳۳۱	۳/۲۵۴	۰/۰۱
نوروز گرایی	۱/۱۹۸	-۰/۲۳۰	۱/۷۵۸	۰/۰۵

همانگونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود همه تیپ‌های شخصیت توانسته‌اند به طور معناداری انتظار از ازدواج را پیش بینی کنند (**P≤0/05**). اما بیشترین مقدار ضریب مربوط به تیپ سازگاری (۰. ۳۳) می‌باشد که نشان می‌دهد سازگاری از توان بالاتری برای پیش‌بینی انتظار از ازدواج برخوردار است. با توجه به ضریب متغیر پیش بین تیپ‌های شخصی، می‌توان چنین بیان کرد افرادی که تیپ‌های شخصی برون‌گرایی، دلپذیر بودن، انعطاف‌پذیری و وظیفه‌شناسی را دارند، انتظارات واقع بینانه‌تری از ازدواج دارند و افرادی که تیپ شخصیتی نوروزگرایی دارند، از انتظارات بدبینانه‌تری نسبت به ازدواج برخوردارند.

جدول ٦: جدول ضرایب رگرسیون همزمان انتظار از ازدواج با توجه به طرحواره‌های ناسازگار

متغیرها	B	β	آماره t	معناداری
مقدار ثابت	۱۹۵/۱۲۵		۸/۱۲۵	۰/۰۰۰
بریدگی و طرد	۲/۲۱۴	-۰/۳۵۶	۲/۷۵۸	۰/۰۱
خودگردانی و عملکرد مختل	۱/۲۱۵	-۰/۲۱۴	۱/۲۸۵	۰/۰۱
دیگر جهت مندی	۱/۲۴۸	-۰/۱۸۴	۱/۴۵۹	۰/۰۲
گوش به زندگی و بازداری	۱/۱۲۳	-۰/۲۳۱	۲/۲۵۴	۰/۰۱
محدودیت مختل	۱/۱۹۸	-۰/۱۲۵	۱/۷۴۱	۰/۰۵

همانگونه که در جدول فوق مشاهده می‌شود همه طرحواره‌های ناسازگار اولیه توانسته‌اند به طور معناداری انتظار از ازدواج را پیش‌بینی کند (**P≤0/05**). اما بیشترین مقدار ضریب مربوط به طرحواره بریدگی و طرد (۰. ۳۵) می‌باشد که نشان می‌دهد طرحواره بریدگی و طرد از توان بالاتری برای پیش‌بینی انتظار از ازدواج برخوردار است. با توجه به ضریب متغیر پیش‌بین تیپ‌های شخصیت، می‌توان چنین بیان کرد افرادی که طرحواره‌های ناسازگار اولیه بیشتری را دارند، انتظارات غیرواقع بینانه‌تری از ازدواج دارند.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

نتیجه‌گیری

فرضیه اول: بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد.

همانگونه که یافته‌های پژوهش نشان داد بین تمام حوزه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه با انتظار از ازدواج رابطه منفی و معنادار وجود دارد بدین معنی که دانشجویانی که طرحواره‌های ناسازگار اولیه بیشتری از آنها درگیر است، انتظارات واقع بینانه‌تر و انتظارات بدبینانه بیشتری از ازدواج دارند اما بیشترین میزان همبستگی مربوط به حوزه بریدگی و طرد می‌باشد. این یافته با یافته‌های افشاری نیا (۱۳۹۳)، شیخ الاسلامی (۱۳۹۳)، سهرابی (۱۳۹۳)، محمدی فر و همکاران (۱۳۹۲)، ولبورن و همکاران (۲۰۱۲) و هالو رسن و همکاران (۲۰۱۲) می‌باشد.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که طرحواره‌های ناسازگار اولیه یکی از عوامل مختل‌کننده‌ی کیفیت زندگی است. طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه الگوها یا درون مایه‌های عمیق و فراگیری هستند که از خاطرات، هیجان‌ها، شناخت‌واره‌ها و احساسات بدنی تشکیل شده‌اند، در دوران کودکی یا نوجوانی شکل گرفته‌اند، در سیر زندگی تداوم دارند، درباره‌ی خود و رابطه با دیگران هستند، به شدت ناکارامد هستند و اثرات شدید روی بهزیستی و عملکرد سازگارانه دارند. طرح واره بالاترین سطح تعمیم یافته می‌شناخت است، که به تغییر مقاوم می‌باشد، و تأثیر عمیق و قدرتمندی در شناخت‌واره‌ها و هیجان‌های فرد دارد. افکار خود آیند منفی و مفروضه‌های بنیادین بینابین به طور شدیدی تحت تأثیر طرحواره‌ها قرار می‌گیرند، و این تأثیر به خصوص زمانی قدرتمندتر است که طرحواره‌ها فعال شوند. طرحواره‌ها، مقروضه‌ها با قوانین زیربنایی هستند که افکار و رفتارهای فرد را تحت کنترل خود دارند، و در طول سال‌های زندگی فرد تحول یافته‌اند. محتوای طرحواره‌ها، کلیه‌ی جنبه‌های زندگی فرد، اعم از آگاهانه یا غیرآگاهانه، را دربرمی‌گیرد. طرحواره‌ها، معنی و ساختاری که فرد به دنیا می‌دهد، را ایجاد می‌کنند. طرحواره‌ها، در طول دوره‌ی تحول فرد شکل گرفته‌اند، به این معنا که به موازاتی که فرد از محیط پیرامون خود اطلاعات را دریافت می‌کنند، آن را پردازش و فیلتر می‌کند. هر فردی به طور منحصر به فرد و بر اساس ادراک و معنی که به این اطلاعات می دهد، آنها را دسته بندی و مرتب می کنند و آن اطلاعات را سازمان می‌دهد. اما در عین حال، تحول طرحواره‌ها تحت تأثیر فرهنگ، خانواده، مذهب و عوامل مربوط به جنسیت، سن یا شخصیت فرد قرار دارد. طرحواره‌ها نه تنها بر اساس مواد شناختی، بلکه با توجه به عوامل هیجانی، رفتاری و فیزیولوژیک نیز مرتب می‌شوند. به طور کلی، طرحواره‌ها به عنوان باورهای بنیادین ناکارآمد در نظر گرفته می شوند، که توسط یک آماج فعال می‌شوند. طرحواره‌ها، تم‌های بادوام و ثابتی هستند که برای هر فردی اختصاصی هستند. طرحواره‌ها در طول دوران کودکی شکل گرفته‌اند و در واقع، حاصل تلاش فرد به منظور انطباق با رویدادهای زندگی و موقعیت‌های محیطی هستند. زمانی که طرحواره‌ای فعال می‌شود، تبدیل به اتاق فرمان

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

افکار خود آیند منفی می‌گردند و به طور منفی موجب سوگیری در اطلاعات می‌شوند. در حقیقت، طرحواره‌ها ذخیره می‌شوند تا هنگامی که تحت شرایط خاصی فعال شوند. به عبارت دیگر، این نشانه‌های موقعیت، همان حافظه می‌فرد هستند. با توجه به این توضیحات می‌توان انتظار داشت که طرحواره‌های ناسازگار اولیه جهان‌بینی کلی فرد بطور اعم و انتظارات او از ازدواج را بطور اخص تحت تاثیر خود قرار دهد. جالب آنکه طبق یافته‌های این پژوهش از بین حوزه‌های مختلف طرحواره، حوزه بریدگی و طرد بیشترین میزان همبستگی را با انتظارات بدبینانه از ازدواج نشان داد. افرادی که طرحواره‌های حوزه بر دیدگی و طرد در آنها فعال است، قادر نیستند دلبستگی‌های ارضاکننده و ایمن با دیگران شکل بدهند. خانواده‌های این افراد ته ریشه‌ی شکل‌گیری این حیطه در کودکی هستند، معمولا ناپایدار، آزار دهنده، سرد، طردکننده و منزوی از دنیای اطراف خود می‌باشند. در این افراد نیازهای بنیادین امنیت، آرامش خاطر، پذیرش، حمایت، ثبات، همدلی و راهنمایی به سبک قابل پیش‌بینی برآورده نشده است. افرادی با این طرحواره، احساس اولیه مهمشان تنهایی است. آنها احساس می‌کنند که از دنیا کنار گذاشته شده‌اند، چون فکر می‌کنند یا خیلی با دیگران فرق دارند یا اینکه اصلا دلربا و جذاب نیستند. طرد اجتماعی می تواند به شیوه‌های مختلف خودش را نشان دهد. ممکن است شخص مردم آزار با قلدری باشد. یا ممکن است تنها و منزوی باشد و ممکن است همیشه در حاشیه قرار گرفته و عضو هیچ گروه یا جمعی نباشد. با این توصیفات می‌توان پی برد که نگرش این افراد نسبت به ازدواج چگونه بوده و چه انتظاراتی از ازدواج دارند.

فرضیه دوم: بین تیپ‌های شخصیتی با انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد.

همانگونه تنه تحلیل‌های فصل چهارم نشان داد بین ویژگی‌های شخصیتی و انتظار از ازدواج رابطه وجود دارد. بدین معنی که بین انعطاف‌پذیری، وظیفه‌شناسی، برون‌گرایی و دلپذیر بودن با انتظار از ازدواج رابطه مثبت و بین نوروزگرایی با انتظار از ازدواج رابطه منفی وجود دارد. این یافته با یافته‌های شفیع آبادی (۱۳۹۲)، فیروزی و همکاران (۱۳۹۵)، محمد اسماعیل (۱۳۹۶)، محمدی فر و همکاران (۱۳۹۲)، ولبورن و همکاران (۲۰۱۲) و مائورسن و همکاران (۲۰۱۲) همو می باشد

در تبیین این یافته باید گفت ویژگی‌های شخصیتی افراد بطور بارز روابط بین فردی آنها را تحت تاثیر خود قرار می‌دهد. و بدون شک ازدواج و روابط صمیمانه نیز از این امر مستی نیست، یافته‌ها نشان داد که از بین پنج عامل شخصیت، نوروزگرایی با انتظار از ازدواج رابطه منفی دارد. یعنی افرادی با درجه نوروزگرایی بالا، انتظارات بدبینانه بیشتری از ازدواج دارند. مقصود از نوروگرایی، استعداد تجربه احساسات منفی است. کسانی که در عامل نوروزگرایی نمراتی بالا دارند، ممکن است یک احساس منفی خاص، مانند اضطراب، خشم یا افسردگی را به شکل غالب تجربه کنند. آنها همچنین ممکن است که چندین مورد از این هیجانات منفی را احساس نمایند. افراد دارای نوروزگرایی بالا از لحاظ واکنش‌دهی هیجانی فعال هستند. آنها به

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

رویدادهایی که ممکن است دیگران را تحت تأثیر قرار ندهند به شکلی هیجانی واکنش نشان می‌دهند و واکنش‌های شان شدیدتر از حد عادی است، آنها بیشتر از دیگران مستعد آن هستند، که موقعیت‌های معمولی را تهدیدکننده و ناکامی‌های جزئی را معضلاتی دفع ناشدنی ارزیابی نمایند.

فرضیه سوم: طرحواره‌های ناسازگار اولیه و تیپ‌های شخصیتی توان پیش‌بینی انتظار از ازدواج را دارند.

همچنانکه تحلیل‌های آماری نشان داد طرحواره‌های ناسازگار اولیه و ویژگی‌های شخصی توانستند انتظار از ازدواج را پیش بینی کنند. این یافته با یافته‌های افشاری نیا (۱۳۹۳)، شیخ السلامی (۱۳۹۳)، سهرابی (۱۳۹۳)، محمدی فر و همکاران (۱۳۹۲)، ولبورن و همکاران (۲۰۱۲) و مائورسن و همکاران (۲۰۱۲)، شفیع آبادی (۱۳۹۲)، فیروز و همکاران (۱۳۹۶)، محمد اسماعیل (۱۳۹۶)، محمدی فر و همکاران (۱۳۹۲) هو می باشد. در بین این یافته می‌توان گفت که شخصیت بعنوان مجموعه‌ای از ویژگی‌های نسبتا پایدار است که مشترکات و تفاوت‌های روانی فرد را مشخص می کند جنبه‌هایی از حیات انسانی که اجازه می‌دهد پیش‌بینی کنیم آدمی در اوضاع و احوال معین چه رفتاری از خودشان خواهد داد. در واقع اعتقاد بر این است که شخصیت آدمی همه جنبه‌های زندگی او را تحت تاثیر قرار داده و افراد به ندرت می‌توانند چارچوب اصلی شخصیت خود را دستکاری کرده و آن را تغییر دهند. بنابراین سازه شخصیت می‌تواند بسیاری از رفتارها و نگرش‌های افراد را در موقعیت‌های مختلف پیش‌بینی نماید. و همانگونه که یافته‌های پژوهش حاضر نیز نشان داد، ویژگی‌های شخصی افراد انتظارات افراد از ازدواج را تحت تاثیر خود قرار می‌دهد. به عبارت دیگر بر مبنای عوامل مختلف شخصیتی می‌توان انتظارات افراد را از ازدواج پیش بینی نمود. از طرف دیگر طرحواره‌های ناسازگار اولیه نیز جهان بینی و نگرش ما را نسبت به جهان تحت تاثیر خود قرار می دهند. طرحواره بعنوان یک اصل سازمان بخش کلی در نظر گرفته می‌شود که برای درک تجارب زندگی فرد ضرورت است. طرحواره‌ها در اوایل زندگی شکل می‌گیرند و به حرکت خود ادامه می‌دهند و خودشان را به تجارب بعدی زندگی تحمیل می‌کنند. این مساله همان چیزی است که گاهی اوقات به عنوان نیاز به هماهنگی شناختی از آن یاد می‌شود یعنی حفظ دیدگاهی با ثبات درباره خود یا دیگران، اگر چه نادرست و تحریف شده باشد. از نظر یانگ (۱۹۹۶) طرحواره‌ها روابط متقابل افراد در روابط صمیمانه را تحت تاثیر قرار می دهند، این باورها به ما قابلیت پیش بینی می‌دهند و آشنا و آرامبخش هستند. ما نمی توانیم به راحتی آنها را رها کنیم، چرا که آنها دانش ما در مورد خودمان و جهان پیرامونمان را سازمان داده و کیستی ما و چگونگی درک جهان را تعیین می‌کنند. به همین علت است که گفته می‌شود طرحواره‌ها به سختی تغییر می‌کنند. طرحواره‌ها به سبب تاثیری که بر برداشت ما از خودمان و دیگران دارند، بر نگرش‌ها و تصمیم‌گیری‌های ما در زندگی که از جمله آنها انتخاب همسر می‌باشد، موثر واقع می‌شوند. مثلا افرادی که طرحواره ناسازگار رهاشدگی دارند از برقراری روابط صمیمانه اجتناب می‌کنند

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

چون می ترسند که فرد مورد نظر را از دست دهند. آنها انتظارات بدبینانه‌ای از ازدواج داشته و ممکن است همسری را انتخاب کنند که نمی‌تواند متعهد بوده و رابطه پایداری برقرار کند تا در نتیجه آن، طرحواره آنها نیز تایید گردد. یانگ معتقد است معمولا افرادی که در کودکی مورد سو استفاده قرار گرفته اند، در بزرگسالی یا خود این کار را ادامه می‌دهند و یا فرد سوء استفاده‌گری را به عنوان همسر بر می‌گزینند یا اگر در یک رابطه خوب وارد شوند، کارهایی انجام می‌دهند تا طرف مقابل را به سمت سوء استفاده‌گری سوق دهند، مثلا گفته‌های معمولی طرف مقابل را به گونه‌ای می‌پیچانند که هدف آن گفته‌ها آزار و توهین بوده، مرتبا همه را مورد آزمون قرار می‌دهند و آنها را متهم به صدمه زدن به خودشان می‌کنند و حتی زمانی که با آنها به خوبی رفتار می‌شود، احساس می‌کنند که مورد سوء استفاده واقع شده‌اند. همچنین افرادی که طرحواره محرومیت هیجانی دارند انتظارات بدبینانه‌ای نسبت به ازدواج داشته و معمولا از روابط صمیمانه اجتناب می‌کنند و در صورتی که در وارد رابطه با فردی می‌شوند در مورد نیازها و احساسات خود چیزی به طرف مقابل نمی‌گویند و به هنگام برآورده نشدن آنها احساس ناامیدی می‌کنند، هرگز به گونه‌ای رفتار نمی‌کنند تا همسرشان آنها را مورد حمایت و راهنمایی قرار دهد، احساس محرومیت کرده اما چیزی نمی‌گویند در حالیکه احساس ناخشنودی دارند، طلبکار و عصبانی می‌شوند ولی افرادی غیرقابل‌دسترس هستند و از دیگران فاصله می‌گیرند و از برقراری روابط صمیمانه اجتناب می‌کنند. آنها ممکن است فردی را بعنوان همسر آینده خود انتخاب کنند که او نیز محرومیت هیجانی دارد.

با توجه به این توضیحات وجود رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و طرحواره‌ای ناسازگار اولیه با انتظار افراد از ازدواج قابل تبیین بوده و همانگونه که یافته‌ها نیز نشان داد حوزه‌های طرحواره و پنج عامل شخصیتی هر یک توانستند سهمی از انتظارات افراد از ازدواج را پیش‌بینی کنند.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

فهرست منابع و مآخذ

ـ آتش روز، ب. (۱۳۸۶). پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی از طریق دلبستگی و صفات پنجگانه شخصیتی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شهید بهشتی.

ـ بنکدار، نرگس. (۱۳۸۸). بررسی اثربخشی آموزش هوش هیجانی و مهارت‌های زندگی بر سازگاری زناشویی زوجین. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی شیراز.

ـ رقیه سهرابی، اکبر محمدی، مصطفی زارعان، ابراهیم نوری تیرتاشی (۱۳۹۴)، آموزش پیش از ازدواج و انتظار از ازدواج دانشجویان، مجموعه مقالات پنجمین کنگره انجمن روانشناسی ایران، روانشناسی معاصر ۸۰۱-۸۰۴ (ویژه نامه)، ۱۰.

ـ شاملو، سعید (۱۳۷۷) مکتب‌ها و نظریه‌ها در روانشناسی شخصیت، چاپ سوم، تهران، انتشارات رشد

ـ شولتز، دی، و شولتز، اس. دی. (۱۳۸۱). نظریه‌های شخصیت، ترجمه یحیی سیدمحمدی، تهران: ویرایش.

ـ شیخ الاسلامی، زهرا. (۱۳۹۳) رابطه باورهای غیرمنطقی و تیپ‌های شخصی با انتظار از ازدواج در دانشجویان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه - دانشکده علوم انسانی.

ـ کمری، علی عباس نجفی، محمود رحیمیان بوگر، اسحق؛ سهرابی، فرامرز و جعفری، نصرت. (۱۳۹۱). رابطه کارآیی خانواده و سلامت عمومی ایثارگران طب جانباز، ۴ (۱۵).

- گروسی فرشی، م. ت. (۱۳۸۰). رویکردی نوین در ارزیابی شخصیت (کاربرد تحلیل عاملی در مطالعات شخصیت). چاپ اول. تبریز: نشر دانیال و جامعه پژوه.

ـ گنجی، حمزه (۱۳۷۴)، روانشناسی عمومی، چاپ ششم، انتشارات بعثت

ـ محمد علی محمدی‌فر و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان نقش طرحواره‌های ناسازگار اولیه و عوامل شخصیت در پیش بینی رضایت زناشویی جانبازان

ـ محمد علی محمدی‌فر، طیبه بهرامیان، محمود نجفی (۱۳۹۲)، نقش طرحواره‌های ناسازگار اولیه و عوامل شخصیت در پیش‌بینی رضایت زناشویی جانبازان، فصلنامه روانشناسی نظامی، دوره ۴، شماره ۱۴، تابستان ۱۳۹۲.

ـ منصور، محمد (۱۳۷۲)، شخصت، چاپ سوم، انتشارات دانشگاه تهران.

ـ یانگ، جفری کلوسکو، ژانت؛ و ویشار، مارجوری (۱۹۵۰). طرحواره درمانی (راهنمای کاربردی برای متخصصین بالینی). مترجمان: حسن حمید پور و زهرا اندوز (۱۳۸۹). تهران: ارجمند.

ـ کریم افشاری‌نیا (۱۳۹۳) پژوهشی را تحت عنوان بررسی نقش سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه در ملاک‌های همسرگزینی فصلنامه علمی پژوهشی، جلد ۱۳، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۳

ـ الهه محمد اسماعیل، (سال ۱۳۹۴). رابطه طرحواره‌های ناسازگار اولیه با شخصیت و نگرش به ازدواج در دانشجویان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد شاهرود

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

منابع لاتین:

__ Brateen TB. Rosen LA(1998). Development and validation of the marital attitude scale. J Divorce and Remarriage. :29:83-91

__ Caughlin, J. D. , Huston, T. L. , & Houts, R. N. (2000). How does personality matter in marriage? An examination of trait anxity and social psychology,

__ Dillon HN (2005). Family vioence and divorce:Effects on marriage expectations. [Dissertation). East Tennessee State University.

__ Jenkins, J. (2006). An investigction of marital satisfaction: assortative mating and personality similarity. Doctoral dissertation. University of detroilmercy.

__ Jones GD, Nelson ES. (1996;). Expectations for marriage among college students from intact and non-intact homes. J Divorce Remarriage 26(1):171-89

__Karney, B. R. , Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital qality and stability: a review of theory, method and research. Psychological bulletin, 81, 3-34.

__Shaker, Ali: Mahdavian, Ali Reza: Fathi ASHtiani, Ali(2010). Relationship between attachment style and mental health with marital adjustment. Journal of Behavioral Sciences. 16, 179.

__Steinberg SJD, Davila J(2006), Fincham F. Adolescent marital expectations and romantic experiences: Associations with perceptions about parental conflict and adolescent attachment security. J Young Adol; 35(3):333-48. 42(2), 620-642.

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]

[Downloaded from jnrihs.ir on 2026-11-18]